

Burgerinitiatieven in de zorg

NIEUWE KANSEN VOOR DE ARCHITECT

Diet Hensums en Beatrice Montesano

Adviseur Diet Hensums en architect Beatrice Montesano werken beiden voor KAW aan projecten in de zorg. Hun passie ligt bij kwetsbare bewoners, voor wie zij een zo goed mogelijke plek willen creëren, en daarbij schoonheid weten te koppelen aan leefbaarheid. Zij werkten onder andere samen aan projecten als GoudOud in Warffum, Petterhustestate in Stiens en de Veilige Veste in Leeuwarden.

De vergrijzing is onherroepelijk, de steun van de overheid allang niet meer. 'Samenzorg' is het nieuwe sleutelwoord dat uitkomst moet bieden. Dat gaat steeds verder: buurt of dorpsbewoners nemen nu vaak zelf het initiatief tot het ontwikkelen van zorgwoningen. Wat vraagt dat van de architect?

De verantwoordelijkheid voor het regelen van de oude dag wordt steeds meer bij de burgers zelf gelegd. Verzorgingshuizen sluiten en verpleeghuizen verdwijnen uit de kleinere plaatsen. Als reactie verenigen dorps of buurtbewoners zich in zorgcoöperaties en andere burgerinitiatieven die (zorg)wonen en zorg kleinschalig, lokaal en vooral op hun eigen manier willen organiseren.

Deze nieuwe organisatievormen en nieuwe opdrachtgevers stellen heel andere eisen aan zorggebouwen. Ze willen zorgwoningen van, voor en door bewoners – niet van de professionele zorgorganisatie en de architect. Hebben architecten dan geen rol meer in de ontwikkeling van dit soort zorggebouwen? Juist wel, maar het is een andere rol.

Van, voor en door bewoners

De zorg wordt steeds meer overgelaten aan familie, burens en vrijwilligers. Als reactie hierop ontstaan burgerinitiatieven van gedreven buurt- en wijkbewoners die in hun vrije tijd een bijdrage willen leveren aan een goede welzijns- en zorginfrastructuur voor hun kwetsbare buurtgenoten. Soms hebben ze een achtergrond in de zorg, vaak hebben ze in hun naaste omgeving iemand die zorg nodig heeft (gehad).

Burgerinitiatieven in de zorg bestaan al langer; ouders uit de babyboomgeneratie realiseerden al jaren geleden zelf kleinschalige woonvormen voor hun gehandicapte kinderen. Nu verzorgingshuizen sluiten en de zorg zich concentreert in grote plattelandskernen of op enkele plekken in de stad, ontwikkelen proactieve bewoners steeds vaker hun eigen woonzorgconcepten. Met als belangrijkste doel dat mensen die zorg nodig hebben in hun eigen dorp of wijk kunnen blijven wonen.

Kenmerkend voor burgerorganisaties in de zorg is de ongelooflijke hoeveelheid passie en energie die ze uitstralen. Vaak beginnen ze met iets kleins, bijvoorbeeld een gelegenheid om samen te eten en elkaar te ontmoeten, in een bestaand, soms leegstaand gebouw. Vervolgens bouwen ze dit uit tot een zorgcoöperatie die met een combinatie van vrijwilligers en zelfgekozen profes-